

sebb pontja: a felismerési jelenet, amikor az anyának rá kell döbennie, hogy bakkhans-örületében saját fiát gyilkolta meg, s most az „oroszlánvadászatról” megtérve Pentheusz letépett fejét tartja kezében, csábít a szélsőséges érzelmkitörés, a hisztéria színpadon mindig hálás, hatásos megjelenítésére. Nyakó Julinak csak arckifejezése változik: a bakkhans-tűz, az örült lobogás lassan eltűnik szeméből, sőt, mintha szemének színe is megváltozna: fekete-barnából gyász-szürkébe vált – megrázó pillanat.

A többiek – Kézdy György (Kadmosz), Hannus Zoltán, Horváth Zsuzsa, Homonnai Katalin, Lovas Dániel, Spilák Lajos (Kar) – a Stúdió „K”-ban megszokott, egyenletesen magas színvonalon vesznek részt a játékokban; különösen szép, pontos a zenei aláfestés (Spilák Lajos munkája): ezen a mindenféle, rituális és profán tárgyval zsúfolt színpadon nincs hangszer, mégis minden – ülőhely, kerti csap, oszlop, fűrés, lámpa, kocsis stb. – hangszerré válik, válhat: *elvárá-*

zsolódhat, ha éppen erre ihleti a szereplőket az életü(n)ket irányító irracionális, elegánsabb nevén: Dionüszosz.

TÉBOLY THÉBÁBAN. SZATÍRJÁTÉK EURIPIDÉSZ BAKKHÁNSNŐK CÍMŰ TRAGÉDIÁJA UTÁN (Stúdió „K”)

A szöveggönyt Lukianosz, Nonnosz és más görög költők szövegeinek felhasználásával írta: Szeredás András. Zene: Spilák Lajos. Fény, hang: Nagy L. Tamás. Díszlet: Szegő György. Jelmez: Németh Ilona. Rendező: Fodor Tamás.

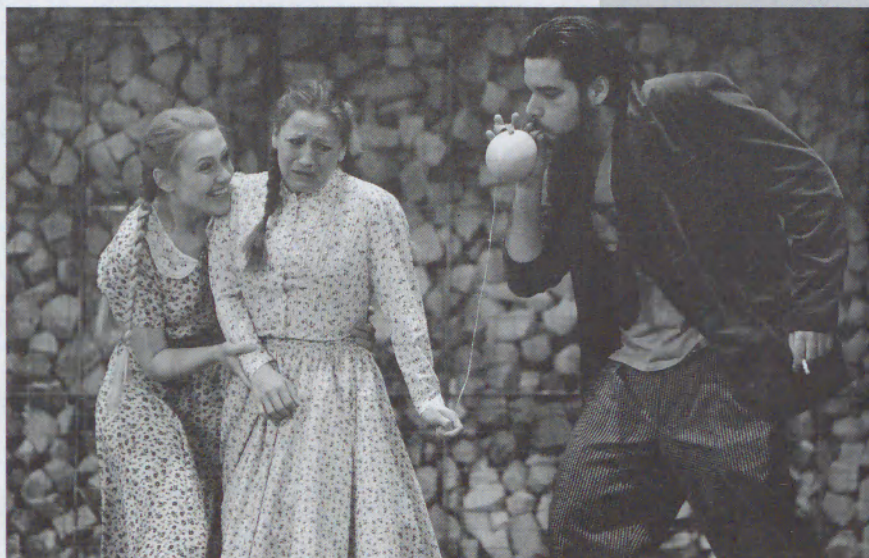
Szereplők: Kézdy György m. v., Nyakó Juli, Gulyás Attila, Fodor Tamás, Nagypál Gábor, Hannus Zoltán, Horváth Zsuzsa, Homonnai Katalin, Lovas Dániel, Spilák Lajos.

Kovács Dezső

Liliomhullás

MOLNÁR FERENC: LILIAM

A lighanem Molnár Ferenc ma a legtöbbet játszott magyar színpadi szerző. Itthon s a nagyvilágban. A színházi divatok logikája szerint elkezdődött legújabb Molnár-reneszánsz jegyében újabb és újabb Molnár-bemutatók születnek, s kiváltképp gyakran kerül színre a ligeti kikiáltó s a szelíd kiscseléd érzelmes románcát bemutató mű. A tavalyi évadban a Budapesti Kamaraszínház rukkolt elő új *Liliommal*, idén a szombathelyi Weöres Sándor Színház. Március elején a Magyar Színház örvendeztette meg régi-új közönségét a Molnár-legendával (alább erről az előadásról lesz szó), ugyanakkor a grazi közönség is rácsodálkozhatott a magyar színházcsinálók értelmezésére. „Ungarisches Stück, ungarischer Regisseur”, hirdeti a grazi szórólap, s rögtön tegyük hozzá, nemcsak a rendező magyar a Schauspielhaus Graz előadásában (Bodó Viktor), hanem Julika megformálója s a produkció számos alkotója-közreműködője is. A roppantul formátumos előadást persze nem láthatja a magyar közönség – miért is láthatná, Graz túl van a nem létező határon –, akárcsak Bodó ama grazi rendezését sem, amelyet beválogattak a Theaterreffen idei top tízes mezőnyébe (Peter Handke: *Az óra, amikor semmit nem tudtunk egymásról*). S mikor április elején e sorokat írom, a Szegedi Nemzeti Színház is épp a *Liliomot*

próbálja az új szatmárnémeti művészeti igazgató, Keresztes Attila vezetésével. De Molnárt játszik napjainkban – többek között – a Víg-, az Új-, az Örkény Színház s a zalaegerszegi teátrum is.

Molnárral (és életművével) nagyjából olyasmi történt, mint Márai Sándorral: az írónak előbb menekülnie kellett a fasizmus elől (ahogy Márai is emigrált a kommunista diktatúra hatalomra jutása idején, 1948-ban), később a kádári Magyarország kultúrpolitikája nemkívánatos polgári bulvárszerzőnek nyilvánította. A múlt század hetvenes-nyolcvanas éveiben Molnár már egyre intenzívebben volt jelen a honi színpadokon, s a rendszerváltást követően sokat játszott sikerszerző lett. Ám a magyar kulturális nyilvánosság (ha van ilyen) válto-

zatlanul és masszívan besorolta az úgynevezett polgári színjátszás szórakoztató vonulatába. Azaz Molnárt illet nem elsőrangú írónak és színpadi szerzőnek tekinteni, hanem afféle rutinos színházi iparosnak, akinek darabjait zabálják a nézők („Franz Molnárbán, ugye, van némi szív...”), örömmel játsszák a színészek, mert szellemes mondatait jó mondani, szívesen tűzik műsorra a színidirektorok, mert a Molnár-reprízek majdnem mindig táblás házakat és hosszú szériákat hoznak. A drámai életmű mindazonáltal egyre virulensebbnek tűnik, jól láthatóan dacol az idővel és a színházi divatokkal, s előbb vagy utóbb elfoglalja megérdemelt helyét a magyar színházi kultúrában (is).

A Magyar Színház bemutatóját a teátrum újonnan ki-nevezett művészeti vezetője, Guelmino Sándor rendezte, s bár még nem futott ki teljes évad az új vezetők keze alatt, valamiképpen mégiscsak programadó előadásnak tekinthető a Hevesi Sándor téri *Liliom*. A rendezőnek, az előadás tanúsága szerint, mindenekelőtt az juthatott eszébe Molnár remekművéről, hogy meghívja Julika szerepére Balsai Mónit (akit azóta már le is szerződtettek a Magyarhoz), s Gémes Antosra, a színház fiatal színészére ossza a ligeti hintás szerepét. Guelmino alapvetően klasszicizáló játéknak képzelte el a *Liliomot*, s nosztalgikus-romantikus karakterű szerelmi történetnek Molnár külvárosi legendáját. A nyitó képből két viháncoló kislány ül a ligeti padon, apró mintás világos egyrészes ruhában, mintha csak dédmamáink korának

rolt monstrumot rakott az öblös színpad mélyére; egy kockányi üres szögletben az előadást kísérő muzsikussziluetdje tűnedezik föl. A magas, vetített háttérben felhők úsznak, vonatsínek indáznak a messzi végtelenbe; a látvány gondosan szerkesztett, poétikusan meditatív miliőt teremt a játékhoz.

Balsai Móni csúszkáló-elomló apró mosolyokkal, súlyos csöndekkel, leheletfinom gesztusokkal játssza a megregulázott, rebbenő cseléd lánykát. Mintha örökké csak befele figyelne, önmagának éli meg az odaadás perceit, a szigorú önfegyelmet s a párját vesztett szerelmes iszonyú vergődését. Mellette Marika – Soltész Bözse pompás megformálásában – maga a kirobbanó életerő, a virgonc derű és vidámság megtettesült szobra: játékos és humoros, kitarulkozó és önironikus, vérmes és szenvedélyes. Gémes Antos Lilioma kicsit nyers, kicsit darabos, nagy a szíve, és szilaj az indulatja, összenyalábolja a lányokat, mint egy csokor mezei virágot, látszik, legszívesebben az egész világot magához ölelné. Gémes hatásosabban jeleníti meg a fiú hányaveti könnyedségét, mint az átváltozó-átalakuló Liliom csodálkozó lényét. Mikor az élveteg Muskátné (Kubik Anna) meglátogatja, hogy alamizsnát vessen a „rongyosnak”, rég összeszokott szerelmi rituáléjuk szakad meg a dacos leányzó színre lépésével. Az együttesből kiemelendő még Pál András kiszámíthatatlanul veszelés, cinikus-alattomos Ficsúrja s Hámori Ildikó szeretetteljes ridegséggel zsörtölődő Hollunder nénije. A többi szereplő jórészt a Magyar Színházban megszokott átlagszínvonalon teljesít. Jellemző módon a „mennyei” jelenetek is mindentől belesimulnak az előadás romantizáló-konvencionális víziójába: a zsinórpaddásról függeszkedő túlvilági alakok földi koreográfia szerint szabnak ki ítéleteket, osztanak jó és rossz pontokat. Mikor Liliom hazalátogat családjához, akkor is a jól ismert rituálé zajlik: a férfi óvatosan közeledne szeretteihez, felserdült leánya (Bábinszki Ágnes) vad rajongással fogadná a titkos idegent, s elcsattan ama legendás pofon, amit puha simogatásként él meg a leány.

Guelmino ezúttal nem áll elő originális interpretációval, szakszerűen lebonyolítja a produkciót, rábízva a nézőt a Molnár-mű katartikus erejére, időtlen üzenetére. Ám a meglehetősen ritmustalan, erőtlen előadásban rejtve marad ama rendezői gondolat, ami igazolná e legeslegújabb *Liliom*-reprízt. Egy megújulni vágyó színháztól ez vajmi kevés.

Guelmino ezúttal nem áll elő originális interpretációval, szakszerűen lebonyolítja a produkciót, rábízva a nézőt a Molnár-mű katartikus erejére, időtlen üzenetére. Ám a meglehetősen ritmustalan, erőtlen előadásban rejtve marad ama rendezői gondolat, ami igazolná e legeslegújabb *Liliom*-reprízt. Egy megújulni vágyó színháztól ez vajmi kevés.

Schiller Kata felvételei

BALRA: Balsai Móni (Juli), Soltész Bözse (Mari) és Gémes Antos (Liliom)
FENT: Kubik Anna (Muskátné), Gémes Antos és Balsai Móni

kopottas viseleteit keltenék életre (jelmez: Kárpáti Enikő). *Liliom* színes lufikkal érkezik meg – miután Muskátné kidobta – hatalmas bőrönddel, benne minden vagyonával, egész életével. A bőrönd később kitüntetett szerepet kap a játékban, a halott kikiáltó megszemélyesítője lesz, hozzá hajolva rebegi el alig hallhatóan imáját a megrendült kiscseléd. A Liget dzsungelét magas kőfal választja el a „civilék” világától: Csanádi Judit díszlettervező apró kövekből épített, dróthálóval hatá-

MOLNÁR FERENC: LILIAM (Magyar Színház)

Díszlet: Csanádi Judit. **Jelmez:** Kárpáti Enikő. **Dramaturg:** Gecsényi Györgyi. **Rendezőasszisztens:** Hübér Tünde. **Rendező:** Guelmino Sándor.

Szereplők: Gémes Antos, Balsai Móni, Soltész Bözse, Pál András m. v., Jegercsik Csaba, Szélyes Imre, Kubik Anna, Bábinszki Ágnes, Hámori Ildikó, Szatmári Attila, Rancsó Dezső, Tóth Sándor, Szűcs Sándor, Bede Fazekas Szabolcs, Pavletits Béla, Szabó Máté, Horváth Zoltán.